

“Jeg interesserer mig for litteraturen i sig selv”

Anders Juhl Rasmussen: *Den skabende kunst: Interviews med Jeppe Brixvold*, Wunderbuch, 2025, 220 sider.

Jeppe Brixvold “er en af de største forfattere i Danmark og [...] samtidig en af de mindst kendte” (s. 7), skriver Anders Juhl Rasmussen i indledningen til sin interviewbog *Den skabende kunst. Interviews med Jeppe Brixvold*. Og det er på trods af, at Brixvold som forfatter har været aktiv siden 2000 og er både tidligere underviser (2012-15) og tidligere rektor på Forfatterskolen (2015-18).

Dette paradoks er en væsentlig del af motivationen bag udgivelsen, men Rasmussen har også en personlig motivation. Han refererer blandt andet til en diskussion, som han overværede tilbage i 2012, hvor Brixvold og (også) tidligere rektor på Forfatterskolen, Pablo Llambias, diskuterede vilkårene og mulighederne for at skrive autofiktivt. Llambias “forsvarede [...] muligheden for at overskride fiktionen med en selvbiografisk reference”, hvorimod Brixvold indtog det synspunkt, “at den selvbiografiske autenticitet i sidste ende var en fiktion” (s. 8).

I forlængelse af denne oplevelse ræsonnerer Rasmussen: “De bedste forfattere har deres særlige, personligt investerede måde at tale om litteratur på, fordi de typisk læser mere involverende og mindre teoretisk, men ikke mindre reflekteret, end den køligt distancerede akademiker gør” (s. 8). Dermed synes det oplagt ikke kun at læse forfatterens værker og fortolke dem akademisk, men også at gå i dialog med ham om litteraturen.

Rasmussen er lektor i dansk litteratur ved Københavns Universitet, og *Den skabende kunst* er da også på mange måder en akademisk udgivelse. Rasmussens udgangspunkt er en litteraturhistorisk og litteraturteoretisk belæsthed, både i og omkring forfatterskabet. Han er fan, men han er også af gode grunde imponeret over forfatteren som skarp og vidende kritiker. Der er genremæssigt tale om interviews (med en nedtonet spørgende) og ikke samtaler, men det er faktisk, når uenighederne er størst, at samtalen bliver mest interessant. For der er da forskel på (den køligt distancerede) akademiker og (den personligt investerede) forfatter.

I *Den skabende kunst* spørger Rasmussen i tre enkeltstående interviews ind til Brixvolds kunstneriske praksis, skriftens forhold til virkeligheden, stil- og genrediskussioner samt de samfundskritiske aspekter af forfatterens værk. Hvert interview tager udgangspunkt i et af Brixvolds tre senere værker: *Hæfte* (2000), *Forbrydelse og fremgang* (2007) og *I de levendes verden* (2023). Disse er særligt udvalgt på baggrund af en kvalitativ vurdering, idet der ifølge Rasmussen “indtræder en ny fase i forfatterskabet på et kunstnerisk højere niveau end tidligere” (s. 7). Brixvolds forfatterskab består derudover af de tre romaner *Ja*, *Daniel* (1990), *Romantik* (1990), *Hotellet* (1993), novellesamlingen *Hvirvler* (1998) og den nyeste titel *Shipping* (2024), der er rejsebreve og fotos.

Som kontekst og som præsentation, men måske også lidt som “dokumentation” for, at værkerne er anerkendte af kritikere og øvrige forfattere, indledes hver sam-

tale strategisk klogt med en paratekst i form af to hæderfulde anmeldelser og et uddrag fra en motivationstale i forbindelse med en litterær pris. Interviewbogens udformning er dog langt fra markskriferisk, men gennemgående saglig og akademisk grundig, og foruden de tre interviews indeholder den en indledning, en liste over omtalt litteratur og en fortegnelse over forfatterskabet, som samlet set gør tilfølgelsen meget overskuelig.

Den akademiske interviewbog forekommer mig at være en sjældenhed, men *Den skabende kunst* ligger faktisk i forlængelse af Erik Skyum-Nielsens samtalebøger med Svend Åge Madsen (2009), Bent Vinn Nielsen (2011) og Jens Smærup Sørensens (2017). Rasmussen fremhæver selv slægtskabet og nævner også Anne-Marie Mais samtaler med Michael Strunge (1985) og Mikkel Bolts samtalebøger med Das Beckwerk/Madame Nielsen (2009 og 2018) som danske eksempler fra genren. Fordelen ved genren er helt åbenlyst, at den – i modsætning til den gennemgående diskurs på universitetet, der traditionelt har værket i fokus – giver plads til forfatteren og en kvalificeret *samtale* om litteraturen. Herved reduceres litteraturen ikke til forsknings- eller fortolkningsgenstand, men respekteres som kunstnerisk frembringelse med mange facetter, herunder denne kunsts tilblivelse, erkendelsespotentiale og evne til at skabe forandring.

Det første interview, *Selvbiografi og spiritualitet – Hæfte* (2000), indledes med et uddrag af Erik Skyum-Nielsens anmeldelse i *Information* (16. november 2000), hvori han roser Jeppe Brixvolds dengang nyudkomne *Hæfte*. Derefter bruges anmeldelsen ikke, men selve interviewet handler først og fremmest om Brixvolds alt andet lige ret personlige skildring af et selvudviklingsforløb knyttet til en pilgrimsvandring på El Camino de Santiago. Interviewet afføder en interessant diskussion af forholdet mellem erfaring, fiktions- og virkelighedsforståelse, som viser en Brixvold, der tænker ud over de gængse akademiske kategorier. Rasmussen stiller gode og velforberedte spørgsmål, han styrer interviewet og lader Brixvold komme godt til orde. Samtalen kredser i høj grad om narratologiske bestemmelser og intertekstuelle referencer, men bærer også præg af en indforståethed, som viser, at de fælles interesser er mange, og bevæger sig ikke væk fra en fælles europæisk kulturkanon. Tendensen er, at Rasmussen forsøger at indsamle og *forstå*, foruden at indramme de konditionelle betingelser, hvorimod Brixvold – der i øvrigt ubesværet taler med og synes indforstået med samme horisont som Rasmussen – alligevel frasier sig at blive alt *for forstået*.

Samme erfaring gør sig gældende i andet interview, *Modernistisk roman og begærsmaskine – Forbrydelse og fremgang* (2007). Dette interview er indledt af et uddrag fra Kirsten Thorups motivationstale “Jytte Boborg-Prisen 2008 til Jeppe Brixvold for romanen *Forbrydelse og fremgang*” trykt i *Kritik* nr. 190.

I dette interview fortsættes den intellektuelle samtale, men denne gang er der i højere grad tale om en form for fælles læsning af det sammensatte og modernistisk eksperimenterende værk, som *Forbrydelse og fremgang* er. Brixvold beskriver det således: “Fiktionen er for så vidt stabil nok, det er en fortælling i *road story*-struktur. Men den er selvfølgelig ikke realistisk, og den har ingen stilistisk homogenitet. Historien kan skifte i genre, men alligevel fortsætte. Det er måske til gengæld en realistisk erfaring” (s. 106). Indimellem bliver samtalen en anelse (for) indforstået,

men der er masser af interessante diskussioner om fortællerens psykologiske troværdighed, historiefilosofiske overvejelser og kritik af en (måske) nordeuropæisk og protestantisk dikotomi mellem nyttig og unyttig litteratur. Brixvold siger i forlængelse heraf: “Man skriver litteratur, tror jeg – eller komponerer, taler, synger litteratur for at bringe noget i eksistens, og det får derved en selvstændig væren” (s. 135). Og derved nærmer vi os værkets titel: *Den skabende kunst*. Med henvisning til Aristoteles peges der netop på en litteratur, der ikke bare repræsenterer, men som er medskaber af virkeligheden.

Det tredje og sidste interview, *Historisk roman og kapitalisme – I de levendes verden* (2023), er det mest aktuelle af de tre interviews – og Brixvolds *I de levendes verden* er da også kun fra 2023. Dette interview indledes ligesom de øvrige med en paratekst: Tue Andersen Nexøs anmeldelse fra *Information* (9. juni 2023).

Fra et hermeneutisk perspektiv er dette interview særligt interessant. I tid er det rykket tættere på, kulturkritikken er meget mere eksplicit, og forståelsesrammen har denne gang forskudt sig fra en europæisk til en europæisk-afrikansk, hvilket skaber en tilsvarende forskydning i den fælles indforståethed mellem Rasmussen og Brixvold. Brixvolds historiske roman, *I de levendes verden*, foregår i slutningen af 1700-tallet og omhandler (den historiske person, men her fiktioniserede karakter) Paul Isert. Men *I de levendes verden* er lige så meget en kapitalisme- og kulturkritik knyttet til vores egen tid, hvis jeg forstår Brixvold ret. I stedet for personlig udvikling, fiktionsafgrænsning og modernistiske greb folder Brixvold sig pludselig ud som en, der har et differentieret og oplyst forhold til dansk-afrikansk historie, herunder afrikansk kultur og kunst, hvilket er virkelig spændende. Forfattergerningen er måske den samme, men pludselig er det verden, og ikke bare værket, det drejer sig om. Det er selvfølgelig også værket, men blikket synes betydeligt løftet. Det bliver således tydeligt, hvordan litterære værker er medskaber af virkeligheden. Hvor de to første interviews kan forekomme snævre, er dette interview positivt anderledes.

Udefra set kunne man indvende, at Brixvold er for gammel til at være ny og spændende, men for ung til at være historisk. Men netop denne position, som den modne forfatter (og det modne menneske) indtager, forekommer ret frugtbar. Og efter endt læsning er jeg faktisk blevet overbevist om, at Brixvold har et interessant forfatterskab, som flere med fordel kunne kende. Jeg er dog heller ikke i tvivl om, at hans værker kan synes utilgængelige – eller svære, simpelthen (han er ikke for ingenting inspireret af James Joyce).

Mest af alt, så synes interviewbogen *Den skabende kunst* at bringe to ting til bordet. Det er først og fremmest en interessant samtale om litteraturens væsen, hvordan den er forbundet med samfundet og om den historiske romans potentiale i forhold til at yde kulturkritik og spejle nutidige problemstillinger. Men den er også en paratekstuel tilføjelse til Brixvolds forfatterskab, som vil bringe indgangsvinkler før læsningen af selve forfatterskabet samt perspektiv, refleksioner og diskussioner efter. Samtalernes koncentration er både værkets styrke og svaghed, idet samtalerne har substans, men også er virkelig *nørdede*. De psykologiske, menneskelige og kulturkritiske interesser er hele tiden krydret med en teknisk interesse og begrebskyndighed, som nogen vil elske og andre finde overflødige. Interessen fra begge

synes at knytte sig til et principielt værk- og virkelighedsbegreb, men rammen for samtalen er præget af en maskulin kanon, en maskulint erfaret livsverden og ditto litteraturopfattelse. Den synes så naturaliseret, at man ikke tænker over det, men en hurtig optælling af litteraturlisten viser, at min fornemmelse holder stik (der kun er 14 pct. kvinder).

Som boghåndværk er *Den skabende kunst* yderst vellykket. Forlaget kan med fordel krediteres for et behageligt layout og god papirkvalitet. Genren er i mine øjne velvalgt, omend samtalerne er mest interessante, når Rasmussen og Brixvold ikke er enige, hvorfor interviewformatet med fordel kunne have været et samtaleformat. Vi har brug for den slags bøger! Rasmussen er som forfatter og interviewer både ordentlig, redelig og grundig, og han har bragt en veludført interviewbog til verden, som sikrer læseren tilgængelighed og overblik. Min fornemmelse er, at den vil blive læst af fagfolk og andre litteraturinteresserede med interesse for denne periode i dansk og skandinavisk litteratur, men også at den vil kunne blive brugt i undervisningssammenhæng, hvis der undervises i Brixvolds forfatterskab.

Anmeldt af Elizabeth Blicher